

64
EN

FACTS

A v r u p a İ ŝ S a ğ l ı ğ ı v e G ü v e n l i ğ i A j a n s ı

ISSN 1681-2123

Çalışan Gençlerin İşyerinde Korunması

Çalışan gençlerin, özellikle deneyim, eğitim ve bilinç yetersizliği, onların risk altında bulunmalarına sebep olmaktadır. Çevrelerinden alabilecekleri önerilere, bilgilere, hedefleri ve kararları ile ilgili gözetime ve tabi ki bunların yanında kendilerine uygun güvenli ve sağlıklı işlere ihtiyaçları vardır. Mesleki eğitim ve staj programları kapsamında olan veya okula ya da üniversiteye devam ederken kalan zamanını çalışmaya ayıran 18 yaşın altındaki gençlerin, çalışma saatleri içerisinde tehlikelere maruz kalmalarıyla ilgili olarak uyulması gereken çok daha belirleyici düzenlemeler bulunmaktadır. Bu bülten, özellikle genç çalışanlar için işyerinde sağlık ve güvenlik koşullarının sağlanmasıyla ilgili yükümlülükleri anlatmaktadır. Diğer bültenlerimizde ise; işverenlere, gözetmenlere, gençlere ve ebeveynlere yönelik öneriler bulunmaktadır.

Mevzuat – Herkes İçin Koruma

Tüm işyerlerinde, herkesi koruma kapsamına alan iyi bir sağlık ve güvenlikyönetim sistemi bulunmalıdır. Bu sistemde, çalışan gençlerin ve işe yeni başlayanların hassas durumlarına, özel bir dikkat gösterilmelidir. İşverenlerin, yaşı ne olursa olsun tüm çalışanlarına karşı sorumlulukları, aşağıdakileri içermelidir:

- Tehlikeleri belirlemek ve risk değerlendirmesi yapmak⁽¹⁾: Bu değerlendirme, sadece tam zamanlı çalışan gençler için değil, aynı zamanda hafta sonları veya tatillerde yardım etmeleri için işe alınan gençler ve mesleki eğitim ya da iş deneyimi kazandırma amaçlı yerleştirme programları kapsamında çalışan gençler için de yapılmalıdır,
- Yapılan risk değerlendirmesi temel alınarak, sağlık ve güvenliğin sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapmak: Bu düzenlemeleri yaparken insan kaynakları ajanslarıyla, iş deneyimi oluşturma amaçlı istihdam sağlayan kuruluşlarla ve mesleki eğitim kuruluşlarıyla işbirliği yapılmalı, genç çalışanların ve işe yeni başlayanların ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır,

- Özel gözetim düzenlemelerini de içine alan bir organizasyon sağlamak ve gözetmenlere görevlerini rahatlıkla yerine getirebilmeleri için gerekli zamanı ve yetkiyi vermek,
- Hassas bireyler için (buna genç çalışanlar ve işe yeni başlayanlar da dahildir) öngörülen özel tedbirleri belirlemek ve genç çalışanlarla ilgili yasakları, örneğin tehlikeli ekipmanların kullanımı ile ilgili olanları açıkça tanımlamak,
- Çalışanların işlerinde karşılaşılabilecekleri olası riskler ve benimsenmiş olan önleyici tedbirlerle ilgili olarak çalışanları bilgilendirmek,
- Yeni işe alımlar, verilen işlerde meydana gelen değişiklikler ya da işyerindeki değişiklikler sırasında çalışanlara yeterli eğitim, yönlendirme ve bilgilendirmeyi sağlamak,
- Özellikle hassas risk gruplarındakileri (bu gruplara genç çalışanlar da dahildir), kendilerini etkileyebilecek tehlikelerden korumak,
- Çalışanların ve temsilcilerinin görüşlerini almak, onların da sağlık ve güvenlikle ilgili incelemelere katılmalarını sağlamak, çalışan gençleri de bu süreçlere dahil etmek ve çalışan gençlere yönelik düzenlemeler konusunda işçi temsilcileri ile işbirliği yapmak.

Mevzuat – 18 Yaşın Altındakiler İçin Koruma ⁽²⁾

Genç çalışanlar işe başlamadan önce, işyerinde bir *risk değerlendirmesi* yapılmalıdır. Bu risk değerlendirmesi, işyerini; fiziksel, kimyasal ve biyolojik ajanları; iş ekipmanını ve bu ekipmanın kullanımını; iş süreçlerini, işlemleri ve organizasyonu; eğitim ile yönlendirme çalışmalarını içine almalıdır.

Genel kural olarak *onsekiz yaşın altındaki gençlerin* aşağıda belirtilen işleri yapmasına izin verilmemelidir:

- Kendi fiziksel ya da zihinsel kapasitelerini aşan işler,

(¹) Tehlike, bir hastalığa ya da yaralanmaya sebep olabilecek herhangi bir şey olabilir. Risk ise bu tehlikenin gerçekleşme olasılığıdır.

(²) İşyerindeki gençlerin korunması ile ilgili Konsey Direktifi 94/33/EC asgari yükümlülükleri belirlemektedir ve içinde bulunduğunuz Üye Devlet'in yasaları, çocukların asgari çalışma yaşı ve yasaklanan görevler gibi konularda daha sınırlayıcı olabilir.

- Zehirli olma özelliğine sahip ya da kansere sebep olan işler,
- Radyasyon maruziyeti gerektiren işler,
- Aşırı ısı, gürültü ya da titreşim içeren işler,
- Gençlerin deneyimsizlik ya da güvenliğe yeterli dikkati göstermemek gibi nedenlerle gözden kaçırabilecekleri türden riskler içeren işler.

Onsekiz yaşın altında olup da, asgari okuldan ayrılma yaşını geçmiş olanlar ise; çok özel koşullar altında yukarıda belirtilen işleri yapabilirler. Bu koşullar şöyle sıralanabilir:

- Yapılan işin mesleki eğitimin bir parçası olduğu durumlar,
- Çalışmanın yetkin bir kişinin gözetiminde gerçekleştirildiği durumlar,
- Risklerin mümkün olan en düşük düzeye getirildiği durumlar.

Riski kontrol etmek için ne tür tedbirler alınırsa alınsın, yine de önemli ölçüde bir risk söz konusu oluyorsa, genç çalışanların bu işi yapmasına izin verilmemelidir.

Çalışan gençlerin çalışma saatleri ile ilgili olarak da birtakım sınırlamalar vardır. Ayrıca, diğer çalışanlarla karşılaştırıldığında, genç çalışanlara daha fazla dinlenme süresinin ayrıldığı ve genellikle gençlerin gece çalışmasına izin verilmediği görülmektedir.

13 yaşın üzerindeki okul çağı çocukları: Ulusal asgari okuldan ayrılma yaşının altındaki çocukların çalışmasının serbest olduğu bazı Üye Devletlerde; çalışma saatleri, gece çalışması, çalışma kategorileri ve yaşa bağlı olarak gerekli görülen dinlenme süreleri ile ilgili katı sınırlamalar bulunmaktadır. Ayrıca bu çocuklar, ulusal asgari çalışma yaşını geçmiş olsalar bile, sadece "hafif" işlerde çalışabilirler. Okul çağı çocuklarının ebeveynleri ya da yasal velileri, çocukları işe başlamadan önce, işyerinde yapılan risk değerlendirmesinin sonuçları ve çocuklarının güvenliğini yakından ilgilendiren güvenlik tedbirleri konusunda bilgilendirilmelidirler.

Güvenlikle ilgili kesin yükümlülükler, iş türleriyle ilgili yasaklar, çocukların çalışma yaşı, çalışma saatleriyle ilgili sınırlamalar ve yetki alma yükümlülükleriyle ilgili olarak lütfen ulusal mevzuatımıza bakınız. Ulusal mevzuatımıza; <http://isggm.calisma.gov.tr> adresinden ulaşabilirsiniz.

Çalışanların Hakları

Gençler de dahil olmak üzere, tüm çalışanlar aşağıdaki haklara sahiptir:

- İşyerindeki tehlikeler, kendi güvenliklerini sağlamak için yapılması gerekenler ve bir kaza ya da acil durum anında ne yapmaları gerektiği konularında bilgi sahibi olmak,
- Bu konularla ilgili olarak yaptıkları işe özgü ve ücretsiz bilgi, yönlendirme ve eğitim almak,
- Ücretsiz koruyucu donanım almak,
- Sorular sormak, güvenli olmayan koşul ve uygulamaları bildirmek ve işverenler tarafından görüşlerinin alınması yoluyla güvenlikle ilgili konulara dahil olmak.

Eğer, çalışan bir gencin işiyle ve kendisinden yapılması istenen görevlerle ilgili herhangi bir konuda güvenlik açısından endişeleri varsa, bunu gözetmenine aktarmak hakkıdır. Ayrıca, güvenli olmayan bir işi yapmayı reddetme hakkı da vardır. Çalışan bir gencin, sadece patronu istediği veya diğerleri sorgulamadan yaptığı için tehlikeli bir işi yapması gerekmez.

Çalışanların Sorumlulukları

Güvenlik, işbirliği gerektiren bir süreçtir. Her ne kadar tehlikelerin belirlenmesi ve önleyici tedbirlerin alınması işverenin sorumluluğunda olsa da, çalışanların da bazı yükümlülükleri vardır. Kanuna göre; gençler de dahil olmak üzere tüm çalışanlar, kendilerinin ve diğerlerinin güvenliğine dikkat etmeli, sağlık ve güvenliği ilgilendiren konularda işverenleriyle işbirliği içinde olmalıdırlar. Örneğin;

- Ekipmanların, makinelerin, eldiven ya da maske gibi kişisel koruyucu donanımların ve güvenlik araçlarının kullanımı gibi konular da dahil olmak üzere, tüm güvenlik kurallarına ve talimatlarına uymalı, eğitimleri takip etmelidirler.
- Sağlık ve güvenliği ilgilendiren tehlikeleri gözetmenlerine bildirmelidirler.

Genç çalışanların güvenliği ile ilgili **daha ayrıntılı bilgiye**, Ajans'ın web sitesi olan <http://ew2006.osha.eu.int> adresinden; önleyici yaklaşımla ilgili önerilere, belirli riskler ve işyerleri için seçilmiş iyi uygulama örneklerini içeren bağlantılara <http://osha.eu.int/> adresinden ulaşabilirsiniz. Önerilerle ilgili kaynaklar ulusal makamları, sendikaları ve ticaret kuruluşlarını da içermektedir.

İş yerindeki gençlerin korunması ile ilgili Konsey Direktifi 94/33/EC'nin tam metnine ise <http://osha.eu.int/data/legislation/18> adresinden ulaşabilirsiniz.

Söz konusu direktif sadece asgari düzeydeki standartları belirlemektedir, bu yüzden ulusal mevzuatımızın ve kılavuzlarımızın öngördüğü yükümlülükleri kontrol ediniz.

Ülkemiz mevzuatıyla ilgili ayrıntılı bilgi için,

<http://isggm.calisma.gov.tr>

İngiltere'ye yönelik rehberlik hizmetleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için

<http://www.hse.gov.uk>

İrlanda'nın mevzuatıyla ilgili ayrıntılı bilgi için

<http://www.hsa.ie>

Malta'nın mevzuatıyla ilgili ayrıntılı bilgi için

<http://mt.osha.eu.int/legislation>

Avrupa İş Sağlığı Güvenliği Ajansı

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
E-mail: information@osha.eu.int

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
İnönü Bulvarı No: 42 Emek ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 215 50 21, Fax: +90 (312) 215 50 28

E-Posta: isggm@csgb.gov.tr • <http://isggm.calisma.gov.tr>

© Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı. Yayın kaynağına bilgi vermek suretiyle dokümanın çoğaltılmasına izin verilmiş ve Türkiye'de basılmıştır, 2006.

